

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum virtutes acquirantur ex actibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

men hoc principium nō agit per modum naturæ. A Et ideo quod ab ea est, non dicitur naturale.

Et similiter dicendum est ad 15. Ad XVI dicendum, quod malitia eorum erat naturalis in quantum erat in consuetudinem reducta, prout consuetudo est altera natura. Nos autem eramus natura filii iræ propter peccatum originale, quod est peccatum naturæ.

Ad XVII dicendum, quod naturale est, quod vires inferiores sunt subiectiones rationi: non autem quod sunt secundum habitum subiectæ.

Ad XVIII dicendum, quod motus dicitur esse naturalis propter aptitudinem naturæ mobilis, quando movens movet ad vnum determinate per modum naturæ: sicut generans in elementis, & motor corporum celestium. Sic autem non est in proposito. Unde ratio non sequitur.

Ad XIX dicendum, quod illa inclinatio naturalis ad virtutem, secundum quam quidam mox a natiuitate sunt fortes & temperati, non sufficit ad perfectam virtutem, vt dictum est.

Ad XX dicendum, quod natura non deficit homini in necessarijs: licet enim nō det omnia quæ sunt ei necessaria, tamen dat ei vnde possit oīa necessaria acquirere secundum rationem, & quæ ei deseruiunt.

ARTICVLVS IX.

Vtrum virtutes acquirantur ex actibus.

NONO queritur, vtrū virtutes acquirantur ex actibus. Et vñ q̄ non. Dicit n. Aug. q̄ virtus est bona qualitas mētis, qua recte viuūt, qua nullus male vitur, quā Deus in nobis sine nobis operat. Sed illud quod fit ex actibus nostris nō operat Deus in nobis. ergo virtus non causatur ex actibus nostris.

¶ 2 Præt. Aug. dicit super illud Apostoli, Omne qd nō est ex fide &c. Omnīū infidelium vita p̄tām est, & nihil est bonum sine summo bono: vbi dicit cogitatio veritatis, falsa est virtus, ēt in optimis moribus. Ex quo habetur q̄ virtus non potest esse sine fide. Fides aut nō est ex operibus nostris, sed ex gratia, vt patet Ephes. 2. Gratia estis saluati per fidem, & non ex vobis, ne quis gloriatur. Dei enim donum est. ergo virtus nō potest causari ex actibus nostris.

¶ 3 Præt. Bernardus dicit, q̄ in casum quis ad virtutē laborat, nisi a domino eā sperandā putet. Quod autē speratur obtinendum a Deo, nō catur ex actibus nostris. virtus ergo non causatur ex actibus nostris.

¶ 4 Præt. Continentia est minus virtute, vt patet per Philo. in 7. Ethic. sed continentia non est in nobis nisi ex diuino munere, dicitur enim Sapient. 8. Scio quod non possum esse continens nisi Deus &c. ergo nec virtutes possumus acquirere ex nostris actibus, sed solum ex dono Dei.

¶ 5 Præt. Aug. dicit, quod homo non potest vitare peccatum sine gratia. Sed per uirtutem vitatur peccatum. Non enim potest esse homo simul uirtuosus & virtuosus. ergo uirtus non potest esse sine gratia. Non ergo potest acquiri ex actibus.

¶ 6 Præt. Per virtutē peruenitur ad felicitatem. Nā felicitas, virtutis est premiū, ut Phil. dicit in 1. Ethic. Si ergo ex actibus nostris acquiratur virtus, ex actibus nostris possumus peruenire ad vitā æternam, q̄ est hominis vltima felicitas sine gratia, quod est contra Apostolum Rom. 6. Gratia Dei vitā æterna.

¶ 7 Præt. Virtus computatur inter maxima bona, secundum August. lib. de Libero arbit. quia virtute nullus male vitur. Sed maxima bona sunt a Deo, secundum illud Iacob. 1. Omne datum optimum, &

omne donū perfectum &c. ergo videtur quod virtus non fit in nobis nisi ex dono Dei.

¶ 8 Præt. Sicut August. dicit in lib. de Lib. arbit. nihil potest formare seipsum: sed virtus est quædam forma animæ. ergo homo nō potest in se per suos actus causare virtutem.

¶ 9 Præt. Sicut intellectus a principio est in potētia essentiali ad sciētiam, ita vis affectiua ad virtutē: sed intellectus in potētia essentiali existēs ad hoc, vt reducat actū sciētiam, indiget motore extrinseco. s. doctore ad hoc q̄ sciētiam acquirat in actu. ergo similiter ad hoc, q̄ homo virtutē acquirat, indiget aliquo agente exteriori, & non sufficiunt ad hoc actus proprii.

¶ 10 Præt. Acquisitio fit per receptionē. Actio autē non fit per receptionem, sed magis per emissionem, vel exitum actionis ab agente. ergo per hoc q̄ aliquid agimus, non acquiritur virtus in nobis.

¶ 11 Præt. Si per actū nostrū virtus in nobis acquiratur, aut acquiritur p̄ vnum, aut per plures. Non per vnum, quia ex vno non efficitur aliquis studiosus, vt dicit 2. Ethic. Similiter etiā nec ex multis, quia multi actus cū non sint simul, non possunt simul aliquem effectum inducere. ergo videtur quod nullo modo virtus in nobis causatur ex actibus nostris.

¶ 12 Præt. Auic. dicit, quod virtus est potentia essentialiter rebus attributa ad suas peragendas operationes: sed id quod essentialiter attribuitur rei, nō causatur ex actu eius. ergo virtus non causatur ex actu habentis virtutem.

¶ 13 Præt. Si virtus causatur ex actibus nostris, aut ex actibus virtuosis, aut ex actibus virtuosis. Nō ex virtuosis, quia illi magis destruant virtutem. Similiter nec ex virtuosis, quia illi præsupponūt virtutē. ergo nullo modo causatur ex actibus nostris virtus in nobis. Sed dicitur, q̄ virtus catur ex actibus virtuosis imperfectis.

¶ 14 Sed contra. Nihil agit vltra suā speciē. Si ergo actus præcedentes virtutem sunt imperfecti, videtur quod non possunt causare virtutem perfectam.

¶ 15 Præt. Virtus est vltimum potētia, vt dicitur in 1. Coeli & mundi. Sed potentia est naturalis. ergo virtus est naturalis. & non ex operibus acquisita.

¶ 16 Præt. Vt dicitur 2. Ethic. virtus est quæ bonum reddit habentem. Sed homo est bonus secundum suam naturam. ergo virtus hominis est ei a natura, & non ex actibus acquisita.

¶ 17 Præt. Ex frequentia actus naturalis, non acquiritur nouus habitus.

¶ 18 Præt. Oīa habēt esse a sua forma. Sed gratia est forma virtutū. Nā sine gratia virtutes dicuntur esse informes. ergo virtutes sunt a gratia & non ab actibus.

¶ 19 Præt. Secundum Apostolum 2. Corin. 12. Virtus in infirmitate perficitur. Sed infirmitas magis est passio quam actio. ergo virtus magis causatur ex passione quam ex actibus.

¶ 20 Præt. Cum virtus sit qualitas, mutatio quæ est secundum virtutē, videtur esse alteratio, nā alteratio est motus in qualitate: sed alteratio passio tantum est in parte animæ sensitivæ, ut patet per Philo. in 7. Phisic. Si ergo virtus acquiritur ex actibus nostris per quandam passionem & alterationem, sequetur quod uirtus sit in parte sensitiva, quod est contra August. qui dicit quod est bona qualitas mentis.

¶ 21 Præt. Per uirtutē hēt aliquis rectā electionē de fine ut dicit 10. Ethic. Sed hęc rectā electionē de fine, vñ esse in potestate nostra, quia qualis vnusquisq; est, talis finis ei vñ dicitur 3. Ethic. hoc autem contingit nobis ex naturali cōplexione, vel ex impressione corporis.

Quæst. iij. p. S. Tho. II 4 poris

Lib. 1. ca. 19. i. et rat. cap. 9. 2 medio tom. 1.

Cap. 4. lib. 5. cap. 6. to. 5.

Cap. 6. to. 5.

In eo citato, in arg. 1.

Cap. 8. lib. 1. cap. 12. a medio rom. 5. ca. pit. 5. a medio tom. 5.

poris celestis. ergo est in potestate nostra acquirere virtutes. Non ergo causantur ex actibus nostris. ¶ 2 Præter. Ea quæ sunt naturalia, neque assuescimus neque diffuescimus. Sed quibusdam hominibus insunt naturales inclinationes ad aliqua vitia, sicut & ad virtutes. ergo huiusmodi inclinationes non possunt tolli per assuetudinem actuum. Eis autem manentibus non possunt in nobis. ergo virtutes non possunt in nobis aquiri per actus.

SED CONTRA, Dionys. dicit 4. c. de Diuinis nominibus bonum est virtuosius quam malum. Sed ex malis actibus causantur in nobis habitus uitiorum. ergo ex bonis actibus causantur in nobis habitus virtutum.

¶ 2 Præter. Scdm Phil. in 2. Eth. Operationes sunt causa eius quod est, nos studiosos esse. hoc autem est per virtutem. ergo virtus causatur in nobis ex actibus.

¶ 3 Præter. Ex contrariis sunt generationes & corruptiones. Sed virtus corrumpitur ex malis actibus. ergo ex bonis actibus generatur.

RESPON. Dicendum, quod cum virtus sit vltimum potentie ad quod qualibet potentia se extendit ut faciat operationem, quod est operationem esse bonam, manifestum est, quod virtus vniuscuiusque rei est, per quam operationem bonam producit. Quia vero omnes res est per suam operationem, vnumquodque autem bonum est secundum quod bene se habet ad suum finem, oportet quod per virtutem propria vnaqueque res sit bona, & bene operetur. Bonum autem proprium vniuscuiusque rei est aliud ab eo, quod est proprium alterius. Diuersorum perfectibilibus sunt diuersæ perfectiones, vnde & bonum hominis est aliud a bono equi, & a bono lapidis. Ipsi etiam hominis secundum diuersas sui considerationes accipitur diuersimode bonum. Non enim idem est bonum hominis in quantum est homo, & in quantum est ciuis: nam bonum hominis in quantum est homo, est ut ratio sit perfecta in cognitione veritatis, & inferiores appetitus regulentur secundum regulam rationis, nam homo habet quod sit homo per hoc, quod sit rationalis. Bonum autem hominis in quantum est ciuis, est vt ordinetur secundum civitatem, quantum ad omnes. Et propter hoc Phil. dicit 3. Polit. quod non est eadem virtus hominis in quantum est bonus, & hominis in quantum est bonus ciuis: homo autem non solum est ciuis terræ civitatis, sed est participes civitatis celestis Hierusalem, cuius rector est Dominus, & ciuis angeli, & sancti omnes, siue regnant in gloria & quiescant in patria, siue adhuc peregrinant in terris, secundum illud Apostoli Ephes. 2. Estis ciues sanctorum & domestici Dei &c. Ad hoc autem quod homo huius civitatis sit participes, non sufficit sua natura: sed ad hoc eleuatur per gratiam Dei. Nam manifestum est, quod virtutes illas, quæ sunt hominis in quantum est huius civitatis participes, non possunt ab eo acquiri per sua naturalia, vnde non causantur ab actibus nostris, sed ex diuino munere nobis infunduntur, virtutes autem quæ sunt hominis in eo quod est homo, vel in eo quod est terræ civitatis participes, non excedunt facultatem humanæ naturæ, vnde eas per sua naturalia homo potest acquirere, & ex actibus propriis, quod sic patet. Dum enim aliquis habet naturalem aptitudinem ad perfectionem aliquam, si hæc aptitudo sit secundum principium passiuum tantum, potest eam acquirere, sed non ex actu proprio, sed ex actione alicuius exterioris naturalis agentis sicut acer recipit lumen a Sole: si vero habeat aptitudinem naturalem ad perfectionem aliquam secundum actiuum principium & passiuum simul, tunc per actum proprium

potest ad illam peruenire: sicut corpus hominis infirmum habet naturalem aptitudinem ad sanitatem. Et quia habitus est naturaliter receptiuus sanitatis, & propter virtutem naturalem actiuam, quæ inest ad sanandum, ideo absque actione exterioris agentis infirmus interdum sanatur. ostensum est autem in præcedenti quaestione, quod aptitudo naturalis ad virtutem quæ habet homo est secundum principia actiua, & passiuam, quod quidem ex ipso ordine potentiarum apparet. nam in parte intellectiua est principium quasi passiuum intellectus possibilis, qui reducitur in suam perfectionem per intellectum agentem. Intellectus autem in actu non uet volutat. Nam bonum intellectus est finis, quod uet appetitum, voluntas autem mota a ratione naturaliter mouere appetitum sensitiuum. Irascibile, & concupiscibile, quæ nata sunt obedire rationi: vnde etiam manifestum est, quod qualibet virtus faciens operationem hominis bonam, habet proprium actum in homine, quod sui actione potest ipsum reducere in actum, siue sit in intellectu, siue in voluntate, siue in irascibili, & concupiscibili: diuersimode tamen reducitur in actum virtus, quæ est in parte intellectiua, & quæ est in parte appetitiua. nam actio intellectus, & concupiscibilis virtutis, est secundum quod qualiter assimilantur concupiscibili, nisi virtus intellectiua sit in parte intellectiua, secundum quod per intellectum agere est finis: virtus intellectiua in ipsa, vel actu, vel habitu. Alioquin virtus appetitiua consistit in quadam inclinatione vel appetibile: vnde ad hoc, quod sit virtus in parte appetitiua, oportet quod detur ei inclinatio ad aliquid determinatum. Sciedum est, quod inclinatio rerum naturalium consequitur formam. Et ideo est ad hanc secundum exigentiam formæ, qua remanente talis inclinatio tolli non potest, nec contraria induci. Et propter hoc res naturales, neque assuescunt aliquæ, neque diffuescunt: quantumcumque enim lapis solum leuatur, nunquam hoc assuescit, sed semper inclinatur ad motum deorsum. Sed ea quæ sunt ad utrumlibet, potest habere aliquam formam ex qua declinet ad unum determinate, sed a proprio mouente determinatur ad aliquid.

Et hoc ipso, quod determinatur ad ipsum, quod modo disponunt in idem. Et cum multoties inclinatio determinatur ad idem a proprio mouente, & firmata est inclinatio determinata in illud, ita quod ista dispositio per inducta est quasi quædam forma per modum naturæ ad idem in vno. Et propter hoc dicitur, quod consuetudo est habitus natura: quia igitur vis appetitiua se habet ad utrumlibet, non redit in unum nisi secundum rationem determinatur in illud. Cum igitur ratio multoties inclinatur ad virtutem appetitiuam in aliquid unum, fit quædam dispositio firmata in via appetitiua, per quam inclinatur ad unum, quod consuevit. Et ista dispositio sic firmata est habitus virtutis. Vnde, si recte consideretur, virtus appetitiua partis, nihil est aliud quam quædam dispositio siue forma sigillata, & impressa in vi appetitiua a ratione. Et propter hoc, quantumcumque sit fortis dispositio in vi appetitiua ad aliquid, non potest habere virtutem, nisi sit ibi id, quod est ratio, unde & in definitione virtutis ponitur ratio. Dicit enim Philosophus 2. Ethic. quod virtus est habitus electus in mente considerata determinata specie, prout sapiens determinatur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Augustinus loquitur de virtutibus secundum, quod ordinatur ad æternam beatitudinem. Et sic dicendum ad secundum, tertium, & quartum.

AD QUINTUM dicendum, quod virtus acquisita facit delectationem a peccato non semper, sed ut in pluribus quædam quædam

quæ naturaliter accidunt, vt in pluribus eueniunt, nec pp hoc sequitur, q̄ simul aliquis sit virtuosus, & virtuosus: quia vnus actus potētia, neq; habitum virtutis, neq; habitum virtutis acquirat tollit, & non pot̄ per virtutē acquirat declinare ab omni peccato. Non enim per eas vitatur peccatum infidelitatis, & alia peccata, quæ virtutibus infusis opponuntur.

AD SEXTVM dicēdū, q̄ per virtutes acquiras nō puenitur ad felicitatē cœlestem: sed ad quandam felicitatem quam homo natus est acquirere per propria naturalia in hac vita, secundū actum perfectæ virtutis, de qua Arist. tractat in 10. Metaphysico.

AD SEPTIMVM dicēdū, q̄ virtus acq̄lita nō est maximū bonum simpliciter: sed maximū in genere humanorū bonorum: virtus autē infusa est maximū bonum simpliciter, inquantū per eam homo ad summum bonū ordinatur, quod est Deus.

AD OCTAVVM dicēdū, q̄ idē fm idem non pot̄ seipsum formare: sed quando in aliquo vno est ali quod principium actiuum, & aliud passiuum, seipsum formare pot̄ fm partes: ita scilicet q̄ vna pars eius sit formans, & alia formata, sicut aliquid mouet seipsum, ita q̄ vna pars eius est mouens, & alia mota, vt dicitur 8. Ph. Sic autē est in generatione virtutis, vt ostensum est.

AD NONVM dicēdū, q̄ sicut in intellectu scientia acquiritur, non solum per inuentionē, sed etiā p doctrinā, quæ est ab alio, ita etiam in acquisitione virtutis homo iuuatur per correctionē, & disciplinam, quæ est ab alio, quia aliquis tanto minus indiget, quanto de se est magis dispositus ad virtutem: sicut & aliquis quanto perspicacioris est ingenij, tãto minus indiget exteriori doctrina.

AD X. dicēdū, q̄ ad actionē hominis concurrunt virtutes actiue, & passiue, & licet a virtutibus inquantū actiue fiat emissio, & in eis nihil recipiat, tamē passiuus inquantū passiue competit acquirere aliquid per receptionem: vnde in potentia quæ est tantum actiua, vt in intellectu agente, non acquiritur aliquis habitus per actionem.

AD XI. dicēdū, q̄ quāto actio agentis est efficacior, tãto velocius inducit formā: & ideo videmus in intellectualibus, q̄ per vnam demonstrationem, quæ est efficax, causatur in nobis scientia: opinio autē licet sit minor scientia, non causatur in nobis per vnum syllogismum dialecticum, sed requiruntur plures propter eorum debilitatem. vnde & in agibilibus, quia operationes animæ non sunt efficaces, sicut in demonstrationibus, propter hoc q̄ agibilia sunt cōtingētia, & probabilia, ideo vnus actus non sufficit ad causandam virtutem, sed requiruntur plures, & licet illi plures non sint simul, tamen habitū virtutis causare possunt, quia primus actus facit aliquam dispositionem, & secundus actus inueniens materiam dispositam, adhuc eam magis disponit: & tertius adhuc amplius: & sic vltimus actus agens in virtute omnium precedentium cōplet generationem virtutis: sicut accidit de multis guttis cauantibus lapidem.

AD XII. dicēdū, q̄ Auic. intendit definire virtutē naturalem, quæ sequis formā quæ est principium essentialē: vnde illa definitio nō est ad propositum.

AD XIII. dicēdū, q̄ virtus generat ex actibus quodāmodo virtuosus, & quodāmodo non virtuosus. Actus enim precedentes virtutes sunt quidem virtuosus quantum ad id, quod agit, inquantum. s. homo agit fortia, & iusta, non aut quantum ad modū

A agendi, quia ante habitum virtutis acquiratum, non agit homo opera virtutis eo modo quo virtuosus agit, scilicet prompte absque dubitatione & delectabiliter absque difficultate.

AD XIIII. dicēdū, q̄ ratio est nobilior virtute generata in parte appetitiua, cum talis virtus non sit nisi quædam participatio rationis. Actus igitur qui virtutem præcedit, potest causare virtutem, inquantum est a ratione a qua habet id, quod perfectionis in ea est. Imperfectio enim eius est in potentia appetitiua in qua nondum est causatus habitus per quem homo delectabiliter & expedite id, quod est ex imperio rationis, consequatur.

AD XV. dicēdū, q̄ virtus dī esse vltimū potentia, non quia semper sit aliquid de essentia potētia: sed quia inclinat ad id, quod vltimo potētia potest.

AD XVI. dicēdū, q̄ homo secundum naturā suā est bonus secundum quid, non autem simpliciter. Ad hoc autē q̄ aliquid sit bonum simpliciter, requiritur q̄ sit totaliter perfectū, sicut ad hoc q̄ aliquid sit pulchrum simpliciter, requiritur q̄ in nulla parte sit aliqua deformitas vel turpitudine: simpliciter autē & totaliter bonus dī aliquis ex hoc, q̄ habet voluntatem bonam, quia per voluntatem homo vitur omnibus alijs potentijs: & ideo bona voluntas facit hominem bonum simpliciter. & propter hoc virtus appetitiua partis secundum quam voluntas sit bona, est quæ simpliciter bonum facit habentem.

AD XVII. dicēdū, q̄ actus qui sunt ante virtutem, possunt quidem dici naturales secundum q̄ a naturali ratione procedunt, prout naturale diuiditur contra acquiratum: non autem possunt naturales dici, prout naturale diuiditur contra id, quod est ex ratione. Sic autem dicitur quod naturalia nō distīnemus, neque assuecimus, secundum quod natura contra rationem diuiditur.

AD XVIII. dicēdū, quod gratia dicitur esse forma virtutis infusæ, non tamen ita quod ei det esse specificum, sed inquantum per eam informatur ali qualiter actus eius: vnde non oportet quod virtus politica sit per infusionem gratia.

AD XIX. dicēdū, quod virtus perficitur in infirmitate, non quia infirmitas causat virtutem, sed quia dat occasionem alicui virtuti, scilicet humilitati: est etiam materia alicuius virtutis, scilicet patientia, & etiam charitatis, inquantum aliquis infirmitati proximi subuenit. & naturaliter est signum virtutis: quia tanto anima virtuosior demonstratur, quanto infirmitas corporis ad actum virtutis mouet.

AD XX. dicēdū, q̄ proprie loquendo non dī aliquid alterari secundum q̄ adipiscitur propriam perfectionem: vnde cū virtus sit propria perfectio hominis, non dicitur homo alterari secundum q̄ acquirat virtutem: nisi forte per accidēs, secundum quod immutatio sensibilis partis anime in qua sunt animæ passiones, pertinent ad virtutem.

AD XXI. dicēdū, q̄ homo potest dici qualis vel secundum qualitatem, quæ est in parte intellectiua, & sic non dicitur qualis ex naturali complexione corporis, neq; ex impressione corporis cœlestis, cū pars intellectiua sit absoluta ab omni corpore. vel pot̄ dici homo qualis, secundum dispositionē quæ est in parte sensitiua: quæ quidē potest esse ex naturali complexione corporis, vel ex impressione corporis cœlestis. Tñ quia hæc pars naturaliter obedit rationi, ideo potest per assuetudinem diminui vel totaliter tolli. Et per hoc patet respōsio ad XXI. r. nam secundum

10. tom. 1. in 207. 11.

secundum hanc dispositionem, quæ est in parte sensitiva, dicuntur aliqui habere naturalem inclinationem ad vitium vel virtutem &c.

ARTICVLVS X.

Utrum sint aliqua virtutes homini ex infusione.

DE CIMO quæritur, Utrum sint aliqua virtutes homini ex infusione. Et videtur quod non, quia in 7. Physic. dicitur, Vnumquodq; perfectum est quando attingit propriam virtutem: propria autem virtus vniuscuiusque est eius naturalis perfectio, ergo ad perfectionem hominis sufficit sibi virtus connaturalis: hæc autem est, quæ per principia naturalia causari potest. Non igitur requiritur ad perfectionem hominis, quod habeat aliquam virtutem ex infusione. Sed dicebatur, quod oportet hominem perfici per virtutem non solum in ordine ad connaturalem finem, sed etiam in ordine ad supernaturalem, qui est beatitudo vitæ æternæ, ad quam ordinatur homo per virtutes infusas.

¶ 2 Sed contra. Natura non deficit in necessarijs. Sed illud quo indiget homo ad consecutionem ultimi finis est sibi necessarium. Ergo hoc potest habere per principia naturalia, non ergo indiget ad hoc infusione virtutis.

¶ 3 Præter. Semen agit in virtute eius a quo emittitur. Aliter enim semen animalis cum sit imperfectum, non posset sua ratione perducere ad speciem perfectam. Sed semina virtutum sunt nobis immixta a Deo: ut enim dicitur in glossa super illud Hebr. 1. Cum sit splendor gloriæ, Deus infeminavit omnia animæ initia intellectus & sapientiæ, ergo huiusmodi semina agunt in virtute Dei. Cum enim ex hominibus feminibus causetur virtus acquisita, videtur quod virtus acquisita possit ducere ad fruitionem Dei, in qua consistit beatitudo vitæ æternæ.

¶ 4 Præter. Virtus ordinat hominem ad beatitudinem vitæ æternæ, in quantum est actus meritorius. Sed actus virtutis acquisitæ potest esse meritorius vitæ æternæ, si sit gratia informatus, ergo ad beatitudinem vitæ æternæ non est necessarium habere virtutes infusas.

¶ 5 Præter. Radix merendi charitas est. Si igitur necessarium esset habere virtutes infusas ad merendum vitam æternam, uideretur quod sola charitas sufficeret, & ita non oportet habere aliquas virtutes infusas.

¶ 6 Præter. Virtutes morales necessariae sunt ad hoc, quod inferiores vires rationi subdantur. Sed per virtutes acquisitas sufficienter rationi subdantur, non ergo necessarium est, quod sint aliqua virtutes infusæ morales ad hoc, quod ratio ordinetur ad aliquem specialem finem, sed sufficit quod ratio hominis in illum supernaturalem finem dirigatur: hoc autem sufficienter fit per fidem, ergo non oportet habere aliquas alias virtutes infusas.

¶ 7 Præter. Id quod fit virtute diuina non differt specie ab eo, quod fit operatione nature. Eadem enim specie est sanitas quam aliquis miraculose recuperat, & quam natura operatur. Si igitur sit aliqua virtus infusa quæ a Deo esset in nobis, & aliqua acquisita per actus nostros, non propter hoc specie differrent, puta, si sit temperantia acquisita, & temperantia infusa? duæ autem formæ quæ sunt unius speciei, non possunt simul esse in eodem subiecto, ergo non potest esse quod illa quæ habet tempe-

rantiam acquisitam, habeat temperantiam infusam. ¶ 8 Præter. Species virtutis ex actibus cognoscitur. Sed sunt idæ speciei, actus temperantia infusæ, & acquisitæ, ergo & virtutes speciei eadē. Probatio medicæ quæcunque conueniunt in materia, & formali, vnius speciei: sed actus temperantia infusæ, & acquisitæ conueniunt in materia, & forma, ut quæ circa delectabilia tactus, conueniunt etiam in forma, quia uterque in medietate consistit, ergo actus temperantia infusæ, & actus temperantia acquisitæ sunt eiusdem speciei. Sed dicendum, quod differunt speciei, quod ordinantur ad alium, & ad alium finem. Ex enim infunduntur species in moralibus.

¶ 9 Sed contra. Secundum id aliqua possunt spectare a quo sumitur species rei. Sed species in moralibus non sumitur a fine vitio, sed a fine proximo, aliter enim omnes virtutes essent vnius speciei, cum omnes ad beatitudinem ordinentur, sicut ad ultimum finem, ergo ex ordine ad ultimum finem non possunt dici in moralibus aliqua esse eiusdem speciei, vel specie differre. Et ita temperantia infusa non differt specie a temperantia acquisita, ex hoc quod ordinat hominem in beatitudinem altioiorem.

¶ 10 Præter. Nullus habitus moralis consequitur per se, ex hoc quod ab aliquo habitu mouetur. Cōtingit enim vnum habitum morale moueri, vel imperari a diversis secundum speciem, sicut habitus temperantia mouetur ab habitu auaritia, cuius mouetur, ut furetur, ab habitu autem crudelitatis, cuius quis mœchatur, ut occidat. Et e conuerso dicitur habitus furiæ ab eodem habitu temperantia, puta cum vnus mœchatur, ut furetur, alter vero occidit, ut furetur. Sed temperantia, vel fortitudo, sunt aliqua aliarum virtutum moralium, non laboralem ordinatum ad beatitudinem vitæ æternæ, nisi in quantum imperatur a virtute, quæ vltimum finem habet per obiecto, ergo ex hoc non sequitur specie differre per hoc virtus infusa moralis non differt specie a virtute acquisita per hoc, quod ordinatur ad finem vitæ æternæ.

¶ 11 Præter. Virtus infusa est in mente sicut in habitibus. Dicit enim Augustinus, quod virtus est bona qualitas mentis, quam Deus in nobis sine nobis operatur. Sed virtutes morales non sunt in mente sicut in habitibus.

¶ 12 Præter. Nam temperantia, & fortitudo sunt irrationabilem partium, ut Philosophus dicit 3. Ethicorum. Ergo virtutes morales non sunt infusæ.

¶ 13 Præter. Contraria sunt vnius rationis. Sed virtutum quod est contrarium virtuti, nunquam infunduntur, sed solum ex actibus nostris causatur, ergo nec virtutes infunduntur, sed solum ex actibus nostris causantur.

¶ 14 Præter. Homo ante acquisitionem virtutum est in potentia ad virtutes. Sed potentia, & actus sunt vnius generis, omne enim genus diuiditur per potentiam, & actum, ut patet tertio Physic. cum ergo potentia ad virtutem non sit ex infusione, videtur quod nec virtus ex infusione sit.

¶ 15 Præter. Si virtutes infunduntur, oportet quod infundantur. Cum gratia autem infundatur homini, qui in peccato fuit in actu, tunc non infunduntur sibi habitus virtutum moralium. Adhuc enim post contritionem patitur passionum molestias, quod non est virtuosum, sed forte continentis. Differunt enim continentis a temperato per hoc, quod continens patitur quietem, sed non deducitur, temperatus autem non patitur, ut dicitur in 7. Ethicorum, ergo videtur, quod virtutes non sint nobis ex infusione gratia.